

Verslag seminar Filantropie en Politiek

De verkiezingsprogramma's voor de komende Tweede Kamerverkiezingen zijn blind voor het particulier initiatief, [constateerde prof. Theo Schuyt in NRC Handelsblad](#) op 23 november 2016. Hoe kan dat? En hoe kunnen we de politieke ogen openen voor de rol van vrijwilligerswerk en filantropische instellingen in het bevorderen van maatschappelijke verbondenheid?

Reden genoeg voor het Centrum voor Filantropische Studies om – met de verkiezingen om de hoek – een seminar over filantropie in onze landelijke politiek te organiseren. We nodigden verschillende politieke partijen uit, vonden toegewijde wetenschappers, en ondertussen stroomden de aanmeldingen, grotendeels professionals uit de sector filantropie, binnen. Op 7 maart 2017 kwamen deze groepen bij elkaar, en gingen zij met elkaar in gesprek.

Bestuurswetenschapper **Hans Bosselaar** trapte de bijeenkomst af met een mini-college, het publiek zat immers ouderwets weer in de collegebanken, over de maakbare samenleving in de laat-moderniteit. De maakbaarheid van de samenleving is onder druk komen te staan. Een probleem daarbij is volgens Hans Bosselaar het optreden van politici wanneer zogenaamd maakbaarheidsverlies zich voordoet. Zo heeft de overheid de neiging om nog 'gulziger' op te treden, en verandert zij in een opdringerig, bemoeizuchtig en krampachtig bestuur. Een uitweg voor politici om met maakbaarheidsverlies om te gaan, is om zich te verzoenen met de tragiek van het leven (Paul Frissen – Fatale staat). Onderzoekers aan de VU opperen een alternatieve sturingsvorm, namelijk een 'bescheiden bestuur'. Bosselaar: "Het gaat hier om bestuur dat niet van bovenaf wordt georganiseerd, maar dat ontstaat door samenwerking in de praktijk. Binnen het bescheiden bestuur gaat het om 'zorgen dat anderen zorgen'."

Theo Schuyt zette de bijeenkomst voort met uiteenzetting over de rol van de overheid bij filantropie, waarbij hij sprak over de politieke blindheid voor filantropie, particulier initiatief en vrijwilligerswerk. Maar, zo rees hij de vraag, is dat erg? Verscheidene voorbeelden laten immers zien dat vanuit maatschappelijke organisaties de laatste jaren allerlei initiatieven zijn genomen, zoals voedselbanken op het terrein van sociale zekerheid en alumnibeleid van universiteiten. Desondanks werd, om (nog meer?) participatie te bevorderen, de WMO en Participatiewet ingevoerd, waarbij, meent Schuyt, beleidsmakers wel veel aandacht hebben voor mantelzorg maar te weinig voor het particulier initiatief.

Toch hebben overheid en filantropie veel met elkaar te maken. Over de afgelopen jaren zijn er meerdere voorbeelden te noemen. Zo werd de Geefwet ingevoerd, kwam er een campagne 'Cultuur, daar geef je om', met bijbehorende cursussen 'Cultuur en Ondernemen' en 'Wijzer Werven'. Ook zijn er discussies over Goede Doelen Loterijen en de Giftenaftrek.

Een democratie heeft filantropie nodig, meent Schuyt. "Democratie is niet alleen een politiek fenomeen. Nederland karakteriseert zich door de eeuwige aanwezigheid van de koopman, de regent en de dominee, die symbool staan voor de verdeling tussen markt, overheid en filantropie. Maar, om de toekomst van de verzorgingsstaat veilig te stellen, is het onontbeerlijk dat de overheid met de sector op zoek gaat naar meer balans tussen de drie pijlers binnen de Nederlandse democratie." Kortom, er is werk aan de winkel.

Deze bijeenkomst bood daarbij al een mooi begin. Na de presentaties volgde namelijk een interessant debat tussen de politici, professionals uit de sector en de wetenschap. Vanuit de politiek waren **Hanke Bruins Slot** (#9 kandidatenlijst CDA), **Diederik Olders** (#18 kandidatenlijst SP) en **Suzanne Kröger** (#11 kandidatenlijst GroenLinks) aanwezig. Alle drie hebben zij op een verschillende manier een band met het centrale thema van de bijeenkomst. Zo is Hanke Bruins Slot als Tweede Kamerlid verantwoordelijk voor de onderwerpen zorg en sport, waar binnen veel vrijwilligerswerk wordt gedaan en is Suzanne Kröger al ruim tien jaar werkzaam bij Greenpeace.

De eerste stelling luidde: **‘De politiek moet zich niet bemoeien met burgerparticipatie’**. De drie politici waren het hiermee oneens. Het CDA wil ruimte scheppen voor participatie, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat sportclubs voldoende middelen hebben. Ook de SP wil participatie bevorderen. “We willen de AOW-leeftijd verlagen naar 65”, zei Olders, “zodat ouderen meer tijd hebben om zich in te zetten voor de samenleving”. Ook GroenLinks is van mening dat de overheid niet aan de kant moet blijven staan. “De overheid moet zich niet zozeer bemoeien met burgerparticipatie maar dat vooral faciliteren”, aldus Kröger.

De tweede stelling luidde: **‘Vrijwilligerswerk moet verplicht kunnen worden gesteld’**. GL en SP zijn het hiermee oneens, CDA eens. Zo vindt het CDA dat mensen in de bijstand een tegenprestatie moeten leveren in de vorm van vrijwilligerswerk. SP en GroenLinks zijn hier tegen. Het CDA wil dan wel bij mensen in de bijstand boven de 60 jaar de sollicitatieplicht afschaffen, wat op instemming kon rekenen van de linkse partijen. Verder wil het CDA een maatschappelijke dienstplicht voor jongeren invoeren. Ook de SP is voorstander van een maatschappelijke stage. Vanuit de zaal vertelde René Bekkers over zijn evaluatieonderzoek naar de effectiviteit van de maatschappelijke stage. Daaruit bleek dat de resultaten zeer verschillend zijn

tussen de onderwijsniveaus op middelbare scholen en of de jongeren ruimte kregen om zelf invulling aan de stage te geven. De aanwezigen leken het er over eens dat actieve betrokkenheid mensen bij elkaar brengt en een sociale houding kan bevorderen, maar, zo waarschuwde Theo Schuyt, “vrijwilligerswerk moet vrijwillig zijn”.

Na de recente evaluaties van de giftenaftrek is een eventuele herziening doorgeschoven naar het volgende kabinet. GroenLinks, SP en CDA zijn eenduidig: **‘De giftenaftrek moet blijven’**. Vanuit de zaal werden enkele verbeteringen genoemd, zoals het Britse systeem waarbij de ontvangende instelling actie moet ondernemen in plaats van de donateur. De politici hadden geen pasklare mening over de soms nogal technische ideeën vanuit de zaal, waardoor een open en constructieve discussie ontstond over mogelijke verbeteringen aan de giftenaftrek en voor andere, mogelijk effectievere, mogelijkheden om geven te bevorderen.

Wij kijken terug op een zeer geslaagd seminar, waarbij de aanwezige politici, professionals en wetenschappers met elkaar in gesprek zijn gegaan en zeker tot gedeelde inzichten zijn gekomen. Dit seminar vormde tevens een eerste in een reeks nieuwe seminars georganiseerd door het Centrum voor Filantropische Studies. Nog voor de zomer zal nog een seminar plaatsvinden, waarna we in het najaar weer verder gaan met het organiseren van deze reeks.

We ontvangen jullie allen met veel enthousiasme graag binnenkort weer op de VU!